

Ar reikia Lietuvių kalbos draugijos?

5-asis Lietuvių kalbos draugijos suvažiavimas

Rugsėjo 24 d. Vilniaus universiteto Filologijos fakultetė įvyko 5-asis Lietuvių kalbos draugijos (LKD) suvažiavimas. Išklaudyta LKD pirminko ataskaita, Revizijos komisijos ataskaita, daug diskutuota, šis tas nutarta, išrinkta nauja taryba.

Irena Smetonienė sveikinimo kalboje sakė, kad LKD – gražus darinys: „Jei imtume visą Draugijos veiklą nuo 1935-ųjų metų, pamatytume, kad iš jos radosi ir Valstybinė lietuvių kalbos komisija, ir Valstybinė kalbos inspekcija“. Draugijai tenka pats sunkiausias uždavinys – darbas su visuomene.

Artūro Judženčio nuomone, pati gražiausia LKD veikla – kalbinės savimonės ugdymas, domėjimosi lietuvių kalba kėlimas.

Panašiai sakė ir Bonifacas Stundžia: „Turite būti tarpininkai tarp mokslo, mokymo institucijų ir visuomenės“. Kita vertus, LKD dirba tyliai, reikėtų gal kiek garsiau kalbėti apie savo darbus ir siekius.

LKD pirmininkas Aldonas Pupkis kvietė visus aktyviai prisidėti prie svarbiausio dabarties reikalo – lietuvių kalbos vartojimo ir jos savitumo apsaugos: „Apsaugos nuo globalizacijos nešamų pavojų ir neigiamos anglų kalbos įtakos“. Prasidejęs naujas bendrinės kalbos funkcionavimo etapas verčia Lietuvių kalbos draugiją ieškoti naujų veiklos formų.

Daug kas buvo planuota, daug kas ir padaryta. Tikrai vykęs, pirmininko gálva, buvo, pavyzdžiui, seminaras „Reklamos kalba“, surengtas kartu su Lietuvių kalbos instituto Kalbos kultūros skyriumi. Šio seminaro pranešimai išleisti atskira knygele.

Aldonas Pupkis ataskaitiniame pranešime pasidžiaugė veiklių draugijos skyrių darbu: jie turi išsikėlę jiems vieniems būdingų tikslų, jų siekiant pirmiausia minimas LKD vardas, draugija neištirpsta tarp kitų organizacijų. Iš Klaipėdos, Pānevėžio, Šiaulių skyrių vadovų kalbų buvo aišku: jie nelaukia, kad kas ką gatava pasiūlytų, o patys dirba. Eugenijus Urbonas vardijo panevėziečių surengtus renginius, rodė išlėistas knygas, priminė LKD Pānevėžio skyriaus įsteigtą kalbininko Petro Būtėno premiją, kasmet teikiamą už vertingus kalbos, tautosakos, kraštotyros darbus. Kaip pasakojo Albinas Drukteinis, viena iš naujų klaipėdiškių veiklos formų – bendri draugijos ir knygyno „Po langu“ renginiai. Visada veiklus Šiaulių skyrius. Tad ir Algirdo Malakausko mintis surengti 6-ąjį suvažiavimą Šiauliuosė nepasirodė netikėta.

Tačiau ne viskas yra gražu ir gera. „Kalbant apie Lietuvių kalbos draugiją ir jos veiklos prasmingumą kartais iš tikrųjų apima nelinksmos ar net juodos mintys“, – teigė Aldonas Pupkis. Draugija dažnai pamirštama: LKD paslaugų nereikia Švietimo ir mokslo ministerijai, jokių ryšių nėra su Lietuvių kalbos ir literatūros mokytojų sąjunga. „Mes neieškome jų, o jie neieško mūsų“, – teigė LKD pirmininkas. Išvardyta ir daugiau skaudžių dalykų: „Mūsų patarimai ar pageidavimai Kalbos inspekcijai – nė motais“. Būta visiškai nerezultatyvių renginių, pavyzdžiui, seminaras Valstybinėje kalbos inspekcijoje su didesnių Vilniaus dienraščių redaktorais; slogų įspūdį paliko ir su Kalbos inspekcija rengtas seminaras viešosios kalbos reikalais. Niekas neprisiminė Draugijos – bent Vilniuje – ir kai buvo švenčiamas spaudos atgavimo šimtmetis, kai vyko Vilniaus universiteto įkūrimo 425 metų minėjimo

renginiai. Negana to, dabar Draugija neturi net ir savo namų (1997 m. įstatuose buvo nurodyta, kad LKD būstinė yra „Gimtosios kalbos“ redakcijoje Z. Sierakausko g. 15, „dabar – argi savo bute nurodyti?..“). Turbūt ne be reikalo kyla net klausimas: „Ar iš viso reikia LKD, ar ne tuščiai leidžiame laiką?“

Albinas Drukteinis ir Justinas Jurkaitis teigė, kad reikėtų geresnio ryšio su visuomene. Dabar LKD kažkur lyg ir pranyksta, kažkur pasislepia, visuomenė nepajėgia daugiau ko nors apie Draugiją sužinoti. Išeitis – turėti savo tinklalapį. Geresnio ryšio reikėtų ir pačioje draugijoje, ypač – ryšio tarp draugijos skyrių. Kad ir elektroniniu paštu – taip būtų daug greičiau, konkrečiau. Suvažiavimo dalyviai pagyvėjo, išgirdę Bonifaco Stundžios siūlymą: tegu draugija keliai į Filologijos fakultetą, tegu kuria savo skyrelį fakulteto tinklalapyje.

LKD nėra galinga institucija, ji nepajėgi sustabdyti vis blogėjančios kalbos būklės. Ipo-litas Ledas: „Mūsų kalbos būklė negra. Ir ji nuolat blogėja. Akivaizdžiai. Šį tą daro Lietuvių kalbos draugija, bet srautas yra žymiai galingesnis. Ji tik prilaiko tą griovimą“.

„Lietuvių kalba vaitoja. Mes visuomenėje neturim balso. Neturim tribūnos, – kalbėjo Jonas Klimavičius. – Galvokim, kaip mums išeiti į visuomenę. Plačiai. Kad mūsų paklausytų“.

Teigta, kad vyksta lietuvių kultūros masiškas niekinimas. Benjaminas Kondratas apgailestavo: nepasiseka įtikinti valdžios institucijų, kad nepakanka pamokų lietuvių kalbai, nebelieka laiko ir dėmesio kirčiavimui, kalbos kultūrai. Vytautas Vitkauskas kvietė: „Čia ir LKD turi pareikšti savo nuomonę, ir universiteto dėstytojai. Reikia viską daryti valstybiniu mastu. Aukščiausiu lygiu“.

Kita vertus, tos kalbos žaizdos, grėsmė ne tik lietuvių kalbai, bet ir lietuvių tautai ir skatina burtis, kovoti: „Jei visi suvažiavimo dalyviai stosime kaip mūras į mūsų kalbos apsaugos frontą, jeigu į jį įtrauksime savo artimuosius ir bendradarbius, – teigė Aldonas Pupkis, – tokios jėgos niekas nepajėgs nugalėti“.

Ir iš tiesų – gal LKD reikėtų drąsiau kovoti už lietuvių kalbą? Bet pirmiausia – drąsiau kovoti už savo tėises, už vietą visuomenėje, už pripažinimą. Nelaukti, kada būsi pàkviestas, prisimintas. Gal reikėtų patiems visur eiti, reikalauti – ne tik stebėti ir galvomis kraipyti. Gal tada Draugija ir įgytų daugiau pagarbos, jos žodis, nuomonė būtų svaresni. Atsargumu, laukimu nedaug, o svarbiausia – greitai galima pasiekti apčiuopiamų rezultatų.

Ir reikia tikėtis, kad išsipildys kada nors Bonifaco Stundžios žodžiai: „Tenušvinta Draugijos žvaigždė ryškesne spalva ir nušviečia visą Lietuvą“.

Suvažiavime pirmąkart paskelbti Lietuvių kalbos draugijos garbės nariai: Jonas Augustaitis, Albertas Rosinas, Eugenijus Urbonas, Kazimieras Župerka. Nubalsuota už naująją tarybą. Iki 6-ojo suvažiavimo draugijos taryboje dirbs Virginija Balčiūnienė, Lina Biekštaitė, Nijolė Čižikienė, Vidas Garliauskas, Kęstutis Kaminskas, Dalia Kėvalienė, Jonas Klimavičius, Irena Kruopienė, Algirdas Malakauskas, Lina Murinienė, Aldonas Pupkis, Regina Rinkauskienė, Povilas Rudzevičius, Marytė Slušinskaitė, Rita Urnėžiūtė, Regina Vencutė. Naujoji taryba pirmininku išsirinko Aldoną Pupkį.

Povilas Rudzevičius